

DESPRE DINAMICA LIMBII ROMÂNE CONTEMPORANE. CÂTEVA CONSIDERAȚII SOCIOLINGVISTICE, LEXICOLOGICE ȘI PRAGMATICE PE MARGINEA NOILOR VERBE CU BAZA ANTROPONIM

Constantin-Ioan MLADIN

Abstract

This contribution re-analyzes several sociolinguistic, lexicological, and pragmatic aspects relating to the productivity of the **-iza** suffix in the generation of verbs having as a base derivative an anthroponym. The presentation refers exclusively to contemporary Romanian verbs whose base is represented by a name of a public figure / political personality and to their derivatives as well.

§ 1. **Premise și intenții.** S-a scris în mai multe rânduri despre marea productivitate a sufixul neologic *-iza*, insistându-se și asupra capacității sale aproape nelimitate de a genera verbe caracterizate printr-o marcată coloratură conjuncturală, unele dintre acestea având, probabil, existență efemeră. O trăsătură originală a sufixului respectiv o constituie disponibilitatea sa de a selecta ca bază de derivare: (1) nume proprii geografice (state ori zone geopolitice mai mari sau mai mici: *balcaniza*, *bulgariza*)¹, (2) nume de organizații politice (*pedeseriza*, *udemeriza*), (3) nume proprii de personalități culturale ori de persoane publice. În rândurile ce urmează ne vom referi numai la derivatele din ultima categorie menționată și le vom discuta doar pe cele foarte de curând apărute în limba română. Mai exact, pe baza unui corpus constituit în întregime din enunțuri culese de pe Internet², urmează: (1) să inventariem creațiile verbale foarte noi obținute de la baze-nume de persoane publice (toate fiind nume foarte populare de oameni politici) cu sufixului *-iza*, (2) să reconstituim unele definiții implicite ale acestora, așa cum ni se relevă ele în contextele în care figurează, (3) să indicăm câteva particularități de folosire a acestora, (4) să subliniem gradul lor crescut de conceptualizare / abstractizare, (5) să indicăm eventualele relațiile semantice stabilite între unele dintre aceste verbe, (6) să surprindem chiar atitudinea vorbitorilor față de noile lexeme din această categorie, prin reproducerea unor comentarii metalingvistice.

De la bun început se impune a fi făcute următoarele remarce importante:

(1) Cele mai multe creații neologice din categoria celor examinate și conceptele pe care ele le denumesc au fost produse în mediul politic și jurnalistic (*După becalizare, columbenizare [...] Celebritatea lui Gigel și a lui Irinel a fost creată sută la sută de unele canale de televiziune particulare, după ce au văzut că ambii au priză la un public numeros. Și uite-așa, câținel-căținel, au început „becalizarea” și „columbenizarea” [109]; Fenomenul de becalizare despre care se vorbește în ultima vreme și care a născut inclusiv reacția presei, adică a breslei care se face într-un fel vinovată de crearea acestui personaj, are și o altă fațetă [24]).*

(2) Apariția formațiilor lexicale cu acest operator verbal se explică prin remarcabila lor capacitate de a exprima în mod economic și sugestiv totodată concepte complexe ce nu ar putea fi actualizate altfel decât prin întrebuințarea unor structuri lingvistice extinse („Se poate chiar aprecia că, în general, derivatele în IZA, IZARE, IZAT apar azi tot mai des ca expresii condensate, sintetice, ale unor enunțuri mult mai lungi, cu conținut variat, a căror producere în situațiile de comunicare curentă ar fi o dovadă flagrantă a încălcării binecunoscutului principiu al «economiei» ce reglementează atât structura internă a sistemului limbii, cât și folosirea

unităților acestuia în vorbire. ”³). Ele funcționează deci ca echivalente sintetice foarte marcate stilistic ale unor construcții sintactice mai elaborate pentru desemnarea unor realități ale vieții noastre politice și sociale, atât de „originale” și intens mediatizate („Marian Vanghelie și Gigi Becali nu trebuie blamați. Ei trebuie asumați. Regula democrației este că fiecare cetățean, educat sau incult, curat ca lacrima sau pătat ca un dalmațian, cinstit sau ticălos, poartă în raniță bastonul de mareșal al politicii. Totul este ca oamenii să-i acorde încrederea. [...] Ne place sau nu, cei doi sunt produsele de succes ale noului val din politică. De ce? Pentru că în ei regăsim o mare parte a României de azi. România lipsită de repere. România marcată de o criză profundă a școlii și a culturii. România care se simte abandonată de o clasă politică pe cât de arogantă, pe atât de goală și de incapabilă. România marilor manipulatori de pe micile ecrane. Toate aceste rele ale ultimilor ani și-au căutat cu disperare expresiile politice. Se pare că le-au găsit. [...] Pentru că actuala clasă politică și-a abandonat valorile în Pipera și Ferentari!”⁴).

(2) Numărul verbelor discutate și a derivatelor postverbale corespunzătoare nu este foarte mare. Unele dintre ele înregistrează apariții rare (*ceașesciza*, *constantinesciza*, *monamuscăliză*, *noriciza*)⁵. Altele însă cunosc o ocurență impresionantă (*bășesciza*, *vadimiza*, *vangheliza*).

(3) În corpusul nostru nu am găsit chiar pentru fiecare unitate discutată forma verbală propriu-zisă, ci numai pe cea derivată – nominală⁶ (*becaliza* – *becalizare*, *ceașescizare*, *columbeniza* – *columbenizare*, *constantinescizare*, *coposa*, *crinizat*, *cristiantheodorescizat*, *geoanizare*, *igorsmirmovizat*, *iliescizare*, *monamuscălizat*, *noricizat*, *orbanizare* – *orbanizat*, *patricizare* – *patricizat*, *vadimiza* – *vadimizare*, *vangheliza* – *vanghelizat*). Și chiar dacă verbul a fost atestat, derivatele sale l-au copleșit numeric de fiecare dată.

(4) Aceasta nu înseamnă însă că verbul corespunzător nu există, cel puțin în plan virtual, existența sa fiind întotdeauna presupusă, potențială, pentru că numai ea face posibilă obținerea derivatelor substantivale și / sau adjectivale⁷.

§ 2. Sufixul *-iza* a pătruns în limba română prin intermediul unor verbe împrumutate, de cele mai multe ori din limba franceză, servind apoi la producerea pe teren românesc a altor verbe cu bază de derivare neologică sau românească. Categoria de verbe pe care o avem în vedere s-a constituit inițial pe baze derivative-antroponim mai vechi, fie acestea: (1) nume de personalități culturale (de obicei nume de scriitori) foarte populare (*caragializa*⁸, *eminesciza*⁹, *sadoveniza*¹⁰), fie (2) nume de personalități politice, de asemenea foarte cunoscute (*maoiza*¹¹, *stalimiza*¹²). Verbele acestea sunt bine fixate în conștiința lingvistică a vorbitorilor români, fără a fi totuși foarte răspândite. În mod obișnuit, circulația lor este limitată la discursul criticii / istoriei literare, respectiv la cele aparținând discursului istoric sau politic. În cele ce urmează, ne vom opri numai la derivatele în care baza este un antroponim românesc, făcând mențiunea că există în limba noastră, ca și în alte limbi, verbe de acest tip (și derivate de la ele) construite de la numele unor persoane publice / politice străine (*brejneviza*¹³, *clintoniza*¹⁴, *putiniza*¹⁵, *sorosoriza*¹⁶).

Deși sunt creații lexicale pur românești, puternic motivate de realitatea socio-politică autohtonă¹⁷, ambele subtipuri ale modelului derivativ dispun de corespondent în alte limbi, mai ales în franceză: (1) *aristotéliser*, *marotiser*, *pétrarquiser*, *socratiser*¹⁸; (2) *balladuriser*¹⁹, *chiraciser*²⁰, *jospiner*²¹, *mitterandiser*²², *pompidoliser*²³, *sarkozifier*²⁴, *vilpiniser*²⁵.

§ 3. **Caracteristici semantice.** Din punct de vedere semantic, aceste verbe sunt: (1) verbe factitive (factitive – agentive morfologice: *a becaliza*) și, uneori, (2) eventive (eventive reflexive – ergative: *a se becaliza*)²⁶. Verbele descriu procese sau fenomene (și rezultatul lor) pe baza unor comparații implicite, sensul lor general, mai clar în ipostază factitivă, fiind „a face ceva în maniera lui X; a-și apropria modul de gândire al cuiva”, acest sens de bază fiind însă obligatoriu dublat de o conotație negativă foarte vagă²⁷ „a face ceva rău, urât, condamabil, așa cum procedează X”. De la caz la caz, sensul suplimentar se dezambiguizează, înseamnând o atitudine, un gest care încălcă normele obișnuite de conduită civilizată ori care intră în distonanță cu valorile promovate de societatea modernă de tip european etc.

Cu ajutorul unor procedee diferite, adesea, valoarea semantică adăugată sensului fundamental, presupusă a fi încă puțin cunoscută sau chiar necunoscută de majoritatea destinatarilor mesajului, este definită în mod explicit: **(1)** prin punerea în relație a neologismului cu un lexem încărcat cu semantică negativă sau depreciativă²⁸ (*ne paște un mare PERICOL și anume: becalizarea și bădescizarea României* [48]; *PERICOLUL de „vanghelizare” a PSD* [17]; *PERICOLUL de a „vangheliza și becaliza” parlamentul* [93]; *mi-e GROAZĂ să mă gândesc că neom becaliza sau columbeniza cu toții* [15]; *Gigi Becali, care și-a transformat renumele în poreclă, amenințând că „va becaliza tot”. Asta-i situația: unde-i canalizare veche, e FECALIZARE mare* [63]; *Manelizarea și columbenizarea are din păcate structură TENTACULARĂ* [46]; *mi-au adresat epitete ca „MIZERIA UMANĂ”, „SCURSORA PSD”, „vanghelizarea”* [35]), **(2)** prin introducerea unor lexeme cu valoare de cuantificatori, menite să arate gravitatea fenomenului desemnat de neologism (*becalizarea scenei politice românești nu ar fi putut avea loc dacă, anterior lor, nu s-ar fi întâmplat CEVA cu mult mai amplu și mai GRAV: bădescizarea* [34]; *sunteți prima persoană pe care o invit alături de mine pentru a milita împotriva acestui fenomen de becalizare care are deja GRAVE CONSECINȚE asupra României* [16]; *atât de RĂU ne-am „bădescizat” ? [...] au ajuns oare să conducă numai inculții și idioții ? Așa a ajuns și Becali să fie luat în seamă... un golan șmecher* [9]; *Ne pasc două EVOLUȚII la fel de UMILITOARE: becalizarea & vanghelizarea* [3]) sau **(3)** prin introducerea neologismului în suite de termeni (autentici sau improvizati) cu semnificație, propriu-zisă sau contextuală, depreciativă (*Este o politică perseverentă de TEMBELIZARE, MANELIZARE, becalizare și bădescizare* [52]; *Se dorește continuarea procesului de bădescizare, becalizare și MANELIZARE a României ?* [52]; *televiziunile nu SE VOR MANELIZA, becaliza, OTEVIZA, vadimiza sau chiar... VEDETIZA PERICULOS, GĂUNOS, DEZASTRUOS...* [5]; *îți voi da exemple de alți bătăranii și de fenomenele nou apărute: vadim, vadimizare, iliescu, IMBECILIZARE, năstase, ȘMECHERIZARE, boc, BOCEALĂ, videanu, MARMORIZARE și BORDURARE, brebenciuc, PĂCĂLIRE, ciorbea, VICTIMIZARE, constantinescu, NECONȘTIENTIZARE, culcer, păsărica de la Ștefan Gheorghiu și tv antiromânească, voiculescu, SECURIZARE, tismăneanu, BOLȘEVIZARE, bădescu, MANELIZARE, becali, becalizare, vanghelie, care este, moleșanu, MOLEȘIRE plus accident, duda, COLONELIZARE, ctp, SCÂNTEIZARE, cristoiu, naștere de pui vii ș. a.* [108]; *insurgenți, internetoți [...], neserioși, MCDONALTIZATI, MANELIZAȚI, becalizați, vadimizați, TANACIZATI, cristiantheodorescizati, monamuscalizati* [2]; *o parte a electoratului este vadimizată, becalizată, TELENOVELIZATĂ* [29]).

Unele contexte explicitează diferite nuanțe posibile ale acestei definiții foarte largi²⁹: **(1)** *bădesciza: (a)* „a conduce autoritar, discreționar” (*Flutură mult mai vajnic decât ceilalți predecesori steagul luptei anticorupție și nu precupețește să-și împungă cu el adversarii politici fix în locul prin care vodă îi trăgea în țepă pe boieri. Pe de o parte, e acuzat că și-a adjudecat serviciile secrete ca pe un bun propriu, pe de alta este primul președinte care a deschis zăgăzurile arbivelor securității strivind CNSAS-ul sub o mare de dosare. Una peste alta, personalizează instituția președinției până la a o bădesciza complet.* [106]; *Bădescizarea șleului „PD” [...] Opinia publică, însă, resimte această tutelare ca un fel de... bădescizare a PD-ului. Adică, mai pe șleau, o revenire subtilă la dictatură.* [55]); **(b)** „a fi ipocrit” (*S-a vorbit mult de becalizare. Cred că termenul corect e bădescizare. Dacă unitatea de măsură a prostiei e becalul, unitatea de măsură a ipocriziei și minciunii e băselul.* [24]); **(c)** „a governa o țară disprețuindu-i poporul” (*Când C. A. Ionescu (Caion) l-a acuzat de plagiat pe Caragiale, Delavrancea, a propus introducerea în limba română a verbului „a caionisi” care să fie echivalent cu „a arunca noroi în obrazul celor cinstiți”. Prin extensie, am putea oare să introducem „a bădesciza” ca echivalent pentru „a-ți disprețui propriul popor ?* [21]); **(2)** *becaliza* „a vorbi mult și prost” (*becalizarea României... cred că-i primul titlu adevărat la Diaconescu... trist dar adevărat... există vb. „a becaliza” care înseamnă „a vb. mult și prost”; mi-a zis profa de română* [54]); **(3)** *ceaușesciza* „a conduce despotic” (*la inițiativa unui ministru de interne PD, reinstaurează „ceaușescizarea” frontierei țării prin măsuri draconice, ce sunt o insultă adusă*

democrației [108]); (4) *columbeniza* „a fi indecent, lipsit de bună-cuviință” (*mă tem că, fiind împovărați de grija zilei de mâine, de lipsa de drepturi (pe hârtie le avem dar realitatea e alta), la nivel de popor poate că am uitat ce înseamnă decența, buna cuviință, principiile creștine... Uită-te la noua generație de adolescenți și vei vedea o becalizare și columbenizare* [79]); (5) *constantinesciza* „a governa cu ajutorul unei camarile” („**constantinescizarea**” aparatelor Puterii, adică împânzirea acestora cu oameni de încredere ai președintelui, legați de domnia sa personal [67]); (6) *iliesciza* „a conduce despotic” (*Ce s-a întâmplat în ultimii 4 ani cu televiziunea ? A fost o iliescizare asemănătoare cu ceaușescizarea* [24]); (7) *a orbaniza* „a folosi un vocabular suburban” – despre o persoană publică³⁰ (**Orbanizarea limbajului politic** [...] dl. Orban, tot escaladându-și discursul, a ajuns la o deplină „**orbanizare**”; **orbanizarea** e un concept aproape similar cu sub-urbanitatea, numai că mai potrivit cu felul de a se vorbi în politica românească [36]); (8) *vadimiza*: (a) „a conduce autoritar, justițiar” (*el spunea despre „Vadimizarea” României. [...] Că dacă se va conduce țara tot mai prost, țara asta se va Vadimiza. Și va fi bine. Că va scăpa de foamete și de bandiți.* [17]; *Există un segment al societății românești care are nevoie de genul acesta de lider: un pic justițiar, pe alocuri creștin, vorbind fără să clipească despre orice și oricând, cu limbaj și apucături îndoielnice. Cum Vadim nu mai corespunde ca idol, locul lui e luat de Gigi. Becalizarea de care se vorbește este de fapt o vadimizare în straițe noi.* [24]); (b) „a folosi un vocabular suburban” – despre o persoană publică (*Aceasta „vadimizare” a mesajului [politicienii români preferă să se împoaște reciproc cu noroi, să facă deliciul mahalalei prin formulări grosiere, de joasă extracție, pe care, totuși, până la începutul lui 2004 le practica doar C. V. Tudor], ce face și mai tare de răs clasa politică românească* [42]; *Ce am observat ? nu o radicalizare, ci o vadimizare a discursului. Un discurs radical poate fi civilizată și neajunător* [9]); (9) *vangheliza* „a vorbi agramat”³¹ (*încercare de Mareanizare (Vanghelizare) a limbii române în scopul ascunderii nivelului de incultură a noilor „conducători luminați”* [89]).

Câteodată însă semnificația verbului rămâne cu desăvârșire obscură (*păi da, că nu puteam să îl pun neam pe mijloc de farfurie fiindcă erau gălbenușele moi tare, așa că l-am ceaușescizat* [28]).

În numeroase contexte, verbele par să sugereze o anumită ierarhizare a fenomenelor pe care le desemnează, fie sub aspectul ordonării cronologice, fie sub aspectul unei gravități anume, concepute gradual (*Cine ar fi crezut acum doi ani că vanghelizarea, becalizarea și sereizarea politicii românești pot fi subsumate unui singur concept: „bășescizare” ?* [75]; *nu mai e valabilă sintagma: „becalizarea României”, ci „bășescizarea României”* [53]; *După ciclul de „vadimizare” a politicii sub guvernele PSD, asistăm la o nouă etapă a politicii dâmbovițene: „becalizarea” sub bagheta lui Traian Băsescu* [105]). De cele mai multe ori însă ele se asociază fără nici una din aceste intenții, dând impresia că funcționează ca sinonime, ceea ce întărește ideea că ele dispun de un conținut foarte abstract, care coincide, de regulă, cu sensul lor adăugat (*Singura ofertă [...] este fesenizarea, bășescizarea și becalizarea României !* [24]; *Ghiocci mioritici solitari se înmulțesc foarte greu în aerul becalizat și bășescizat !* [36]; *este inteligent a închide ochii în fața comportamentului duplicitar al lui Băsescu și în fața tendinței sale de a becaliza și vadimiza țara ?* [24]; *de ce nu să vadimizeze și becalizeze Europa* [107]; *o țară imbecalizată sau în egală măsură vadimizată* [5]; *România se află în plin proces de vadimizare și mai nou de becalizare !* [103]). Prin procedee grafice specifice, această echivalare devine uneori și mai evidentă (*Înseamnă că nu ne-am bășescizat-becalizat cu toții* [76]; *se opun, [...], fenomenului, generalizat în partid, de vanghelizare-oprișenizare* [27]; *forumiștii de aici nu sunt vadimizați (becalizați)* [108]).

Pot fi semnalate și unele încercări mai elaborate, întotdeauna cu clare intenții umoristice, de conceptualizare a noțiunilor desemnate de aceste verbe (*Domnul Berbecali... aăă... Becali. Se pare că acest domn, patron al celestei noastre Steana, crede că este în stare să conducă un asemenea stat înfloritor precum este România. [...] Planul este numit și (ber)becalizare. Planul constă în cucerirea unei părți ale teritoriului român și transformarea sa în Provincie Becală. Zic o parte, pentru că nu poate trece de Carpați, care „este” mari, așa că teritoriul Becal va „este” format din Dobrogea, Câmpia Română și Moldova. În acest teritoriu, numit ulterior Berbecalia, se va desfășura procesul complex de (ber)becalizare. Factorii de (ber)becalizare „este” armata becală formată din oi, capre și berbeci, credința becală – credință*

dualistă și anume credința în Dumnezeu și Becali, ruralizarea etc. **Armata becală** va influența direct „popolația” impunând **limba becală**. **Limba becală** presupune folosirea verbelor, în special a verbului „a fi”, la persoana a III-a singular, elidarea vocalei „i” când nu trebuie (amoneac, mercură, cămpea etc.) și adăugarea iei când nu trebuie (ierlenmaier, aleie, liceie etc.). În plus (**ber**)**becalizarea** impune populației supuse să își facă operație estetică pentru a avea față de fund [...]. La românii liberi, adică cei din Transilvania, procesul de **becalizare** se va desfășura mai lent până la Retragerea Oinistă din secolul 24 (2371-2375) și rapid după aceasta. De aceea, din păcate, toată populația României **se va becaliza**. [41]; Dacă unitatea de măsură a prostiei e **becalul**, unitatea de măsură a ipocriziei și minciunii e **băselul** [24]).

Caracterul puternic abstract al verbului este cel care face posibilă asocierea sa cu un alt antroponim decât cel ce i-a servit drept bază derivativă (a închide ochii în fața comportamentului duplicitar al lui **Băsescu** și în fața tendinței sale de a **becaliza** și **vadimiza** [24]; S-a petrecut un lucru: [...] **Theodor Stolojan s-a vadimizat** [85]; **Geoană** a venit la Mioveni, Argeș, în scopul de a **vangeliza** micuța urbe a automobilului românesc [56]; **Băsescu** este acuzat de **vadimizare** deși nu există în discursul său nimic naționalist-extremist [44]; „**becalizarea**” sub bagheta lui **Traian Băsescu** [105]).

§ 4. **Caracteristici structurale.** Verbele cu bază antroponim (și derivatele postverbale corespunzătoare) se obțin prin atașarea sufixului *-iza*:

(1) la numele de familie – regula generală: (a) *băsesciza* (Fenomenul se numește **băsescizare** [24]; românii le va lua 50 de ani să mai facă un pas... după **băsescizare** [62]); (b) *becaliza* (A **becaliza** = proces ipotetic de transformare a unor oameni normali în războinici ai luminii. Exemple: jiji Bee & Lee a afirmat pentru postul de televiziune Zero Tv că **va becaliza** întreg mapamondul [1]; „**Voi «becaliza»** toată România. Va fi o marcă de renume european”, a declarat patronul clubului Steaua [100]; – Spuneți că **veți „becaliza”** toată România. Cum ? / – Da, toată România **o să o becalizez**. Deja e „**becalizată**” 25%. [...] Dar **nu o becalizez** eu, ci Dumnezeu [5]; cu banii lui poate **becaliza** (**becalizare** = tâmpire bolânzire cum vreți voi) tătă România [104]); (c) *ceaușesciza* (A fost o **iliescizare** asemănătoare cu **ceaușescizarea** [45]); (d) *columbeniza* (ne-om **columbeniza** [...] cu toții [15]); (e) *igorsmirnoviza* (Transnistria, un pământ **igorsmirnovizat** [22]); (f) *iliesciza* (Vangelizare după metoda manivelă, după **iliescizare** nu e deloc rău [108]); (g) *oprișeniza* (acuză conducerea partidului că tolerează „vangelizarea și **oprișenizarea** PSD [4]); (h) *orbaniza*³² (Plan de **Orbanizare** [63]; „**Orbanizarea**” Comisiei Europene [77]; **Orbanizarea** forțată a României [51]; PNL s-a **orbanizat** [98]); (i) *patriciza* (Ușurel cu **patricizarea**, că rămâneți doar între voi [5]; „**Patricizarea**” conștiințelor [99]); (j) *vangeliza* (Becalizarea se va lovi însă de un alt curent politic, cel puțin la fel de influent, **vangelizarea** [64]; PSD-ul duce o altă luptă: de **vangelizare** a partidului [5]; nu acceptăm să fim generația **vangelizată** [84]; Expunerea Bernei e supusă unui proces de „**vangelizare**” [95]; **Vangelizare** la Partidul lui Mucles [97]).

(2) la prenume – dacă acesta este mai neobișnuit și dacă numele de familie este unul comun (nu avem oare și un pnl-orbanizat, **crinizat**, **noricizat** [5]; încercare de **Mareanizare** (Vangelizare) a limbii române [89]; deja politica românească s-a peremizat și **vadimizat** [108]; Lasă-ne și du-te la Vangelie ! Sau ești **vadimizat** ? [40]).

(3) la prenumele (întreg sau abreviat) aglutinat cu numele de familie (*insurgenți*, *internetofi* [...]), **cristiantheodorescizați**, **monamuscălizați** [2]; De parcă ne-a [...] „**vecetudorizat**” cineva vreodată [...] !?! [40]).

(4) la numele de familie modificat în forme paronimice, cu intenții ludice³³, numele distorsionate evocând cu umor caracteristici oarecare ale purtătorilor lor: (a) *becalifica* (*Sigur, cum să nu: a becaliza, a becalifica* etc. [32]); (b) (*ber*)*becaliza* / *berbekkaliza* (*marfa aia de-o importă tot Rromânu’ băsescizat, berbekkalizat și pelicanizat* [5]); (c) *evangeliza* (o autentică (e)**vangelizare**. Instalarea lui Marian Vangelie la conducerea organizației PSD București [74]).

RESURSE BIBLIOGRAFICE:

***Academia Română / Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica limbii române*, vol. I, *Cuvântul*, EAR, București, 2005, p. 32-328

****Dicționar general de științe. Științe ale limbii*, EȘ, București, 1997¹, [Angela Bidu-Vrânceanu, Cristina Călărășu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan]

CUNIȚĂ, Alexandra, *Din nou despre sufixul verbal -iza*, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, Actele Colocviului Catedrei de Limba română, Editura Universității din București, [București], 2003, p. 107-115

EVSEEV, I. , *Derivare semantică și derivare morfemică*, AUT, XV, 1977, Seria Științe filologice, p. 123-128

IODAN, Iorgu, *Limba română contemporană*, Editura Ministerului Învățământului, București, 1956

MANEA, Dana, *Structura semantico-sintactică a verbului românesc. Verbele psihologice*, Arhiepiscopia Romano-Catolică de București, 2001, p. 98-100

MAZNIC, Silvia, *Studiu asupra verbelor eventive în limba română*, [rez. tez. doc.], Chișinău, 2006

MLADIN, Constantin-Ioan, *Mutații semantice și stilistico-pragmatice la unele verbe noi cu baza toponim / etnonim*, Universitatea „Sf. sf. Kiril i Metodii” din Veliko Tarnovo – Международна научна конференция „балканите – език, история, култура”, 12-15 aprilie 2007 [sub tipar]

NAHOI, Ovidiu, *Becalizăm, vanghelizăm*, în „Evenimentul Zilei”, nr. 4940, 17 aprilie 2006

UȘURELU, Camelia, *Dinamica factitivelor în limba română actuală*, în *Perspective actuale în studiul limbii române*, Actele Colocviului Catedrei de Limba Română, Editura Universității din București, București, 2001, p. 249-256

ADRESE INTERNET:

[1] 123urban.ro; [2] 15-19.ro; [3] 80.86.106.144; [4] 9am.ro; [5] adevarul.ro; [6] agenda.liternet.ro; [7] agitateur.org; [8] agoravox.fr; [9] antena3.ro; [10] archives.rezo.net; [11] biblioteca.ase.ro; [12] bibliotecaonline2.files.wordpress.com; [13] blog.edouard-fillias.fr; [14] blogosfera.md; [15] brancu.revistavip.net; [16] catastif.com; [17] cdep.ro; [18] ceeol.com; [19] centrul-cultural-pitesti.ro; [20] cheznous.mesdiscussions.net; [21] ciutacu.ro; [22] cnaa.acad.md; [23] comanescu.hotnews.ro; [24] cotidianul.ro; [25] cozmingusa.weblog.ro; [26] crainou.ro; [27] cronicaromana.ro; [28] culinar.ro; [29] desteptarea.ro; [30] dilemaveche.ro; [31] droitemoderne.blogmilitant.com; [32] eduard.ro; [33] europalibera.org; [34] evenimentul.ro; [35] evenimentulzilei.ro; [36] evz.ro; [37] expres.ro; [38] fairelejour.org; [39] fantezii.com; [40] fcsteaua.ro; [41] fluturasiinsplina.wordpress.com; [42] formula-as.ro; [43] forum.softpedia.com; [44] forum.chip.ro; [45] forum.cotidianul.ro; [46] forum.eliberadio.ro; [47] forum.realitatea.net; [48] forum.softpedia.com; [49] forums.france5.fr; [50] forums.macgeneration.com; [51] fundatia-aleg.ro; [52] gandul.info; [53] gardianul.ro; [54] garsonieraluimaruta.ro; [55] gdo.ro; [56] gds.ro; [57] gmards.com; [58] groparu.ro; *[59] hebdo-marianne.net; [60] hebdo.nouvelobs.com; [61] horia-marinescu.net; [62] hotnews.ro; [63] infonews.ro; [64] infopolitic.ro; [65] jurnalul.ro; [66] kamizole.blog.lemonde.fr; [67] kappa.ro; [68] liebig.blog.lemonde.fr; [69] lyoncapitale.fr; [70] mangouste.blog.lemonde.fr; [71] marianne2.fr; [72] marianne2007.info; [73] mintea-de-ceai.blogspot.com; [74] monitorulexpres.ro; [75] n.cotidianul.ro; [76] nastase.wordpress.com; [77] neus.snsa.ro; [78] nicktod.blogspot.com; [79] oana-dobre.blogspot.com; [80] ocsena.ouvaton.org; [81] okay.ro; [82] onnouscachetout.com; [83] perso.orange.fr; [84] petitiononline.com; [85] pndro.ro; [86] presidency.ro; [87] presidentielle.actu.orange.fr; [88]

prosport.ro; [89] pruteanu.ro; [90] qc.answers.yahoo.com; [91] que-faire.info; [92] rdl.com.lb; [93] realitatea.net; [94] restaurants.blog.lemonde.fr; [95] revista22.ro; [96] revistapresei.ro; [97] romfest.org; [98] roportal.ro; [99] sfin.ro; [100] stresofobia.ro; [101] supliment.polirom.ro; [102] timpul.md; [103] tolo.ro; [104] virtualarad.net; [105] ziaruldeiasi.ro; [106] ziaruldemures.ro; [107] ziua.net; [108] ziua.ro; [109] zzum.ro.

NOTE:

¹ Vezi, pentru discutarea mai amplă a acestui aspect și pentru referințe bibliografice recente, MLADIN 2006.

² Considerând că reproducerea fidelă a formelor (gramaticale, grafice) deviate, foarte frecvente în comunicarea scripturală din mediul electronic, nu prezintă interes pentru discuția de față, am operat corecțiile necesare, acolo unde a fost cazul. Toate sublinierile ne aparțin.

³ CUNIȚĂ 2003, p. 112.

⁴ NAHOI 2006.

⁵ Din cauza lungimii lor sau a structurii morfo-fonetice greoaie, nu toate numele proprii de persoane politice se pretează la derivare (*scuzați **dificultatea** cuvântului – „constantinescizarea” aparatelor Puterii, adică împânzirea acestora cu oameni de încredere ai președintelui, legați de domnia sa personal* [67]).

⁶ Foarte rar, și adjectiv dinamic în *-ant*: *becalizant* (*Antena 1, care preferă show-ul lui Tucă, de obicei cu invitați decenți, emisiunilor **becaliza(n)te*** [101]). Forma substantivizată din exemplul următor reproduce structura substantivului devenit comun *cațavencu – cațavenci* (*Cu Becali însuși, deși greu, va fi mai ușor decât cu **becaliza(n)ții** ! (Așa cum a fost cu Cațavencu – Caragiale l-a făcut să piardă candidătura, făcându-l să piardă scrisoarea așa greu obținută – dă-i cu bere, dă-i cu vin – , dar **cațavencii** dăinuie)* [16]).

⁷ Câmpul lexical pe care îl inițiază noile creații poate fi completat și cu formații parasintetice (*curentul „anti-vanghelizare” este în continuă creștere* [27]; *Grupul de inițiativă anti-vanghelizare atacă la SMS* [23]; *Vă voi **debecaliza** !* [58]; *un partid de tip european care să fie ales și de electoratul **ne-becalizat*** [108]).

⁸ *Astfel **caragializat**, cu iz puternic de superficial și momentan, e greu să ne imaginăm teribilismul* [61]; *ne întoarcem voioși la campionatul blegos și **caragializat*** [26]; *societate **caragializată** care seamănă cu Fierăria lui Iocan* [18]; *epoca noastră **caragializată*** [18]; *întreg parlamentul nostru s-a **caragializat** definitiv, aderând fără șovăire la „marea trăncăneală” a autorului „Scrisorii pierdute”* [102].

⁹ *Încercarea lui Scurtu de a **eminesciza** titlul operei poetice* [19]; *poporul român s-a tot caragializat, nu s-a **eminescianizat*** [12].

¹⁰ *În ce limbă a **sadovenizat** Sadoveanu ?* [22]; *Sadovenizarea universului Ștefanian* [22]; *tonalitate solemnă, gravă, caracteristică discursului **sadovenizat*** [22].

¹¹ *o operație de turcizare, maghiarizare, grecizare, rusificare, europenizare, **maoizare**, mondializare etc.* [17]; *China a vizat în mod explicit acest lucru atunci când procesul de **de-maoizare** a societății chineze...* [11].

¹² *pericolul sovietizării României, în timp ce ne „**staliniza**”* [25]; *Presa rusă a reacționat aproape imediat la această „**stalinizare blândă**”* [108]; *După o vagă **de-stalinizare**, se accentuează fenomenele de criză* [37].

¹³ *Apariția unei noi generații de politicieni într-un peisaj politic **brejnevizat*** [33]; *Asistăm la un proces de **brejnevizare** a liderilor de partid* [102].

¹⁴ *Dacă **sorosorizare** ar însemna dezvoltare, atunci **clintonizare** ar însemna întinerirea clasei politice și administrative din Republica Moldova* [78]; *De la **sorosorizarea** la **clintonizarea** Republicii Moldova* [14]; *un fel de Bush **clintonizat*** [6].

¹⁵ *dumneavoastră vreți să fiți președinte pe model Putin și că urmăriți ceea ce s-ar putea numi o „**putinizare**” a României sau a politicii* [86]; *îmbătut de putere și suspectat de „**putinizare**”* [30].

¹⁶ Vezi *clintoniza*.

¹⁷ Corpusul conține și exemple din limba română vorbită în Republica Moldova.

¹⁸ *Ce poète **marotise**, **pétrarquise**; Paul **socratise**, **aristotélise*** [apud CUNIȚĂ, p. 109].

¹⁹ ***Balladuriser**: une insulte ? [...] pour le RPR, se „**balladuriser**” est une image caricaturale* [59]; ***Balladuriser** Pasqua ? Mais que fut Sarkozy, sinon le premier des balladuriens !* [60]; *Le problème de Sarko, c'est qu'il est avec cette vieille droite qui a tendance à le **balladuriser*** [49]; *le diabolin risque de **se faire „balladuriser”*** [38]; *depuis que la baudruche Raffarin n'en finit plus de **se „balladuriser”** (c'est-à-dire devient aussi impopulaire que Louis-philippard)* [91]; *Chirac veut „**balladuriser**” Sarkozy* [38]; *Balladure trouve que Sarkozy est entrain de **se Balladuriser*** [31]; *Sarkozy ? Il va **se faire balladuriser** !* [71]; ***Balladuriser** terme d'abord employé au Bomberman (jeu video se jouant à 4 consistant à envoyer des bombes sur ses potes)* [57]; *qui accusait Lionel Jospin de **se „balladuriser”** !* [7].

²⁰ *L'État n'a rien à légiférer là dedans; il va falloir **dé-chiraciser** tout ça* [8].

²¹ *„**jospiner**” pour ne rien dire. Pour ceux qui n'entraveraient pas l'argomuche „jaspiner” c'est bavasser, parler, le jaspin étant le discours. Le jeu de mot est trop tentant !* [66]; *Son passage [de Lionel Jospin] aux affaires a suscité de nombreuses expressions populaires. On dit, par allusion aux reniements du politicien: Jospin qui s'en dédie ! **Jospiner**, bavarder à tort et à travers à propos de sujets dont on ignore tout. Jospinade, discours à l'esbroufe, mensonges.*

Jospinatoire, des propos jospinatoires, grossiers, stupides. **Jospinailler**, calomnier trahitusement. **Jospiner** du chef, acquiescer, se soumettre à tout ce qui fait le monde comme il est. Jospination, esprit étroitement national. Relig. Seigneur épargnez-nous notre Jospin quotidien. Un temps de Jospin, un sale temps. Ne fais pas ton Jospin ! „Ne sois pas grotesque !” Un Jospin, un médiocre. [10]; **Jospiner**” est un néologisme qui se traduit par une petite phrase qu’on laisse tomber soit par inadvertance, soit à dessein et qui exprime une opinion sentimentalement vraie et logiquement fausse, ou le contraire. Nous pensions que ce verbe ne se conjugait qu’à l’imparfait du subjonctif. Mais nous découvrons qu’il se conjugue – depuis la sortie de Jospin en Israël – à tous les temps, particulièrement au futur. Et que même non reconnu par l’Académie Française, il vient politiquement par acquiescement de cité, à travers le compromis passé, dit-on, entre Jacques Chirac et son Premier ministre. [92]; Avec le PS pour **mitterander**, rocardiser, **jospiner**, une fois de plus ? [83]; **jospiner** – v. intr. (de Jospin) „Hésiter, être là sans être là. Dire non pour signifier oui” [70]; **Jaspiner** ou **jospiner**. Mot d’argot: „Parler pour meubler” [80]; Lionel et Jospin dans le dico. Le terme aujourd’hui désuet de „**jaspiner**” dont les lexicologues estiment qu’il est une contraction entre „jaser” et „japper” et qui signifie „parler pour ne rien dire” peut s’allier au mot „opiner” qui à l’origine avait le sens de „émettre une opinion” et qui aujourd’hui signifie plus volontiers „bouger le tête pour approuver” pour former le terme „**jospiner**” qui voudrait dire „remuer la tête pour ne rien dire”. [68].

²² „**mitterandiser**” par le parti démocrate [13]; je **me suis fait mitterandiser**, **balladuriser**, **chiraciser**, **jospiner**, laisse moi **me faire sarkozifier** [90].

²³ Je connais 3 hôpitaux qui sont en train de **pompidoliser** leur informatique [50].

²⁴ il vaut mieux **sarkozifier** les sessions [20]; Le maire de Lyon semble **se sarkozifier** aussi vite que le président de Région [69]; c’est au tour de Ségolène de **se sarkozifier** [83].

²⁵ On attendra la prochaine édition du Robert pour „**villeepiniser**”, „**se villeepiniser**” [94]; qu’il continue d’infléchir, de **villeepiniser** son discours [72]; Il est entrain de **se Villeepiniser** [87]; **Brejnéviser**: Verbe du premier groupe signifiant: „Continuer à s’agiter en desserrant les fesses avec le sourire figé pour faire comme si tout baignait à bloc et que le gouvernement maintenait solidement les catastrophes par les rênes. ”. En plus bref, c’est un synonyme du très vilain verbe français **villeepiniser** [82].

²⁶ *m-aş becaliza*, dar mi s-a aprins un bec roşu [3]; *m-aş becaliza total !* [81]; Nu te **Becaliza**, **Borciza**, **Coposa**, **Mititeliza** [88]; *Iliescu acuză opoziția că s-a „vadamizat”* [17]; *Voi chiar v-ați patricizat de tot* [5].

²⁷ În ciuda conținutului semantic foarte personalizat al bazei de derivare.

²⁸ Dacă semantica lexemului este pozitivă, formularea este una ironică (*dacă lovitura cu piciorul într-un obiect rotund face suta de mii de euro iar alții își vând copiii p-o mână de scânduri [...]*, *dacă România are marea ȘANSA de a se becaliza* [73]). Și altfel de structuri sunt posibile (*DOAMNE FERESTE de o becalizare, geoanizare sau vadamizare a României* [47]).

²⁹ Între ghilimele au fost notate semnificațiile „reconstituite” ale noilor termeni.

³⁰ Vezi și: *nu avem oare și un pnl-orbanizat, crinizat, noricizat [...]* nu vi se pare că au același vocabular de Ferentari ? [5].

³¹ Sensul devine și mai explicit prin asocierea derivatului cu unele particularități de limbaj clișeizate, deci ușor de recunoscut de către oricine, atribuite personajului respectiv (**vanghelizare** – *CARE ESTE [...]* cum ar spune **vanghelizare** – *CARE ESTE* [43]; *a mizat pe mișcările de „vanghelizare CARE ESTE”* [96]; *Ai fost la școlarizare sau la vanghelizare ? Parc-ai fi „Marean, CARE ESTE* [39]).

³² Aici ar trebui distinse două verbe omonime, întrucât există doi referenți pentru baza de derivare (Ludovic Orban – vicepreședinte PNL, viceprimar al capitalei și Leonard Orban – Comisarul european).

³³ Mecanismul denumirii prin evocarea profesiei este exploatat și în verbul *a matroza*, sinonim pentru *a bășesciza* (*cei care nu gândesc „vanghelizat sau „matrozat”* [65]).